

Een broodje kebab via Instagram

Dynamisch erfgoed van jongeren

Jordi Halfman Wat is erfgoed van hier en nu voor jongeren in de stad, en wat betekent het begrip voor hen? Verschillende projecten van Imagine IC laten zien hoe druk jongeren – al dan niet bewust – bezig zijn met het vastleggen en bewaren van wat hen bezighoudt.

‘Ik zat naar een voetbalwedstrijd te kijken. Het was laat, tegen enen. Lekker onderuitgezakt op de bank. Ineens hoor ik “pling”, een bericht. Ik kon het nummer niet plaatsen. Pas toen ik het opende zag ik het: Ashraf, de jongen die de post rondbrengt in ons gebouw, stuurde mij een filmpje van zichzelf, op weg naar een feestje.’

Modes en codes

Ashrafs bericht en filmpje waren geadresseerd aan Yassine Boussaid, projectleider van *Let's Party* bij Imagine IC. Imagine IC is een erfgoedinstelling op het kruispunt van archief- en museumwerk, met als onderwerp het dagelijks leven van jongeren in een stedelijke context. Yassine: ‘Bij Imagine IC verzamelen, documenteren en presenteren we samen met jongeren hun gewoontes en sociale patronen, hun “modes en codes”. Dat doen we in verhaal, beeld en geluid. Jongeren dragen niet alleen vaak de projectthema’s

aan, maar ook veel van de materiële en immateriële items die we in exposities presenteren en online willen bewaren. Betekenisgeving en collectioneren doen we echter samen met andere erfgoedwerkers, onderzoekers, mensen die met jongeren werken en vele anderen.’¹

In dit veelzijdige netwerk laten jongeren zien wat hen beweegt en hoe, en maken zij zich het begrip erfgoed eigen. Erfgoedprofessionals leren op hun beurt dat jongeren erfgoed doen – in hun leven van alledag en op hun smartphones. Centraal in dat netwerk van en rond Imagine IC staat de vraag: wat is erfgoed van hier en nu, en wat betekent het voor jongeren in een stad als Amsterdam? Hester Dibbitts schreef in *Boekman 96* dat erfgoedwerkers hun focus zouden moeten verleggen van constanten in identiteit naar veranderingen in de tijd (Dibbitts 2013). De geleefde realiteit van jongeren is uiterst dynamisch en daardoor bij uitstek geschikt

om van nabij te volgen en in kaart te brengen. Jongeren verbinden zich niet met één vaste groep. Hun netwerken zijn zeker niet alleen etnisch bepaald: ze delen hun ruimte en tijd niet alleen met mensen die zich ook Surinamer voelen, of Nederlander of Amsterdammer. Hun, al dan niet digitale, gemeenschappen zijn fluïde netwerken en tijdelijke formaties.² Die zijn afwisselend gegrond in gedeelde afkomst, ervaringen en ambities, verhalen en taal, muziek en kleding, school en *skills*.

Straatvoetbal als immaterieel erfgoed

In het project *Panna's en Akka's*³ vertelde Imagine IC vanaf 2012 een verhaal van grootstedelijk straatvoetbal. Met hun straatvoetbalpraktijk agendeerden jongeren belangrijke vragen over hoe actuele formaties onze tijd documenteren en hoe jongeren die veranderingen in beeld brengen. Imagine IC werkte samen met 'gewone' voetballers op straat en met straatvoetbalsterren zoals Edward 'Edje' van Gils. 'In de loop van het project', vertelt Yassine, 'realiseerden wij ons dat Edward, als oudgediende in de Amsterdamse *scene*, zijn hele straatvoetballevens lang deze cultuur had gedocumenteerd. Hij heeft T-shirts, trofeeën, krantenknipsels en veel (digitaal) beeldmateriaal. Van dat laatste was bewaren als zodanig niet de opzet, maar het was wel gebeurd.'

Met de opkomst van de smartphone begonnen steeds meer spelers hun *moves* vast te leggen. Met de moeilijkste trucs op filmpjes (en in mindere mate op foto's) dwingen ze respect af. Soms laten ze innovaties zien van de *moves* waarmee anderen naam maakten. Tegelijk brengen ze de sfeer op en om het plein waar ze voetballen in beeld. Zo uploadde de Rotterdamse freestyler Soufiane Touzani in 2005 een staaltje van zijn kunnen via MSN. Het maakte hem en zijn *skills* wereldberoemd. Iedereen wil ze kennen en beheersen.

De al dan niet digitale gemeenschappen van jongeren zijn fluïde netwerken en tijdelijke formaties. Ze zijn afwisselend gegrond in gedeelde afkomst, ervaringen en ambities, verhalen en taal, muziek en kleding, school en *skills*

Touzani's filmpje maakt inmiddels op YouTube en Facebook deel uit van een grote verzameling soortgelijke filmpjes. Sterren als Van Gils en Touzani weten hun *moves* op het net veelvuldig bekeken. En net als hun fans kunnen ze hun eigen voorbeelden feilloos vinden. Ze weten precies op welk medium ze het gezochte item moeten zoeken.

Voor de uit Amerika afkomstige Darryl Bell was het vastleggen en ook bewaren van straatvoetbal wel een doel op zich. Darryl had in New York de opkomst van de hiphop mee gemaakt en werd in Amsterdam aangetrokken door de straatvoetbalcultuur. Zelf voetballen kon hij niet, daarom ging hij filmen. Hij stelt: 'Wat hiphop is voor New York, is straatvoetbal voor Amsterdam.' Yassine: 'Zo verklaart Darryl zijn verlangen om boven op maatschappelijke ontwikkelingen te zitten en de veranderende tijd te duiden aan de hand van culturele innovaties. Een selectie uit zijn archief werd opgenomen in de expositie

Net als veel andere organisatoren onderhoudt Lisa voor Vunzige Deuntjes een eigen pagina waar huisfotografen en bezoekers berichten en foto's met elkaar kunnen delen

Panna's en Akka's en in de archiefcollectie van Imagine IC.¹⁴ De straatvoetbalfilms en -foto's vertellen een verhaal van continuïteit en verandering waartoe Hester Dibbits opriep. Van samen voetballen op de pleintjes in je buurt, van de uitvinding en overname van *tricks*, van steeds meer commerciële toernooien op prominente plekken van Paradiso tot de Dam en van de bekendste straatvoetballers in reclames van wereldmerken als Nike en Tiger Beer.

Let's Party

Het jongste project van Imagine IC gaat over hedendaagse feestcultuur: *Let's Party*. Om de modes en codes van eigentijds feesten te verzamelen vroeg Yassine jongeren in verschillende uitgaansscènes om gezamenlijk een database te creëren met filmpjes en foto's over uitgaan. Zo vroeg hij ook Ashraf, de jongen van de post, of hij wel eens uitgaat. 'Ja, natuurlijk,' antwoordde die. Sindsdien is

hij een van de verzamelaars voor dit project, en maakt hij deel uit van een rap groeiend netwerk.

Zoals straatvoetbalformaties op het pleintje tot stand komen en online voortbestaan, zo bestaat voor party-makers de party niet alleen op de dansvloer maar ook op de social media. Daar begint het feest al lang voor de 'grote dag', bijvoorbeeld wanneer je online afspreekt kaartjes te kopen of met een foto de aankoop daarvan deelt. Annelie, bezoeker van *dance-events*, vertelt: 'Ons feestje begint thuis met de meiden als we onze kleren uitkiezen, spullen uitwisselen en ons optutten voor het feest. Dit is echt een moment voor ons.' Ook voor Ashraf was de vooravond van betekenis. Het filmpje waarmee hij Yassine op de bank verraste was gemaakt tijdens de autorit naar het feest. In deze 'Big Brother'-tijd wordt alles van het feest – van het opmaken of het indrinken, de dj, de wc, de inhoud van de tas en de samenstelling van het gezelschap, tot aan de vette hap en het douchen na afloop – vastgelegd en direct gedeeld.

Hieraan dragen ook de organisatoren van feesten actief bij. Lisa is organisator bij Vunzige Deuntjes. Net als veel andere organisatoren onderhoudt zij een eigen pagina waar huisfotografen en bezoekers, zowel van tevoren als na afloop, berichten en foto's met elkaar kunnen delen (zie ook Bartel 2013). Lisa: 'Onze Facebookpagina is een vergaarbak van foto's, gemaakt door onze volgers en bezoekers. Eigenlijk kun je daar alles terugvinden. Bijna alles!' Maar, waar vind je dan de rest? Yassine: 'Sinds ik met *Let's Party* bezig ben leer ik mijn telefoon opnieuw kennen. Ik krijg filmpjes over indrinken via Whatsapp, foto's van het broodje kebab via Instagram en andere berichten via Facebook. De specifieke normen en waarden op elk medium zijn anders.' Lisa licht toe: 'Check Instagram, daar staan de foto's van de

Jordi Halfman

werkt als schrijver voor Imagine IC en was onderzoeker voor het project *Panna's en Akka's*

vette ongezonde hap. Je kan niet zomaar een foto van eten versturen via Whatsapp. Dat hoort op Instagram.'

Op de diverse sociale media heerst, net als op de dansvloer, een gevoel van verbondenheid met wie er op dat ene feest komen en waren (zie ook Stengs 2007). Met de foto's en filmpjes, de documenten van beeld en geluid die feestmakers maken en delen, produceert Imagine IC een expositie (najaar 2014) waarin ook mensen van buiten de feestmakende netwerken hun party's kunnen meemaken. Yassine: 'Zo hopen we met *Let's Party* niet alleen een feest van herkenning te organiseren voor partytigers als Ashraf en Lisa. We willen iedereen die daar zelf niet (meer) voor opblijft laten kennismaken met een nachtje stappen in Amsterdam. We zetten als het ware de tijd even stil om de eigentijdse en dynamische uitgaanscultuur in de stad te laten zien, ervaren en bespreken. Als herinnering of erfgoed voor later.' Het materiaal voor de expositie wordt ook deel van de collectie van Imagine IC. *Let's Party* presenteert zo een onderwerp en een documentatiepraktijk van jongeren als een *sneak preview* van een archief van morgen.

Literatuur

- Bartel, K. (2013) 'Party Like It's 1999'. Beschikbaar op: gupmagazine.com.
- Bauman, Z. (2007) *Liquid times: living in an age of uncertainty*. Cambridge: Polity Press.
- Dibbits, H. (2013) 'De ontwikkeling van een gevoel voor tijd: over netwerken, makelaars en de overheid'. In: *Boekman*, jrg. 24, nr. 96, 74-79.
- Dibbits, H. en M. Willemsen (2014) 'Stills of our liquid times: an essay towards collecting today's intangible cultural heritage'. In: *Die Musealisierung der Gegenwart: von Grenzen und Chancen des Sammelns in kulturhistorischen Museen*, 177-198.
- Meyer, B. (2010) *Aesthetic formations: media, religion, and the senses*. Basingstoke: Palgrave.
- Stengs, I. (2007) 'Dance events: ritual, sensory experience and entertainment – an ethnographic approach to dance culture'. In: *Festivals and events: culture and identity in leisure, sport and tourism*, 55-66.
- Vertovec, S. (2007) 'Super-diversity and its implications'. In: *Ethnic and Racial Studies*, Vol. 30, No. 6, 1024-1054.

Noten

- 1 In de reeks symposia 'Immaterieel erfgoed met Prik', georganiseerd in samenwerking met de Reinwardt Academie, verkent Imagine IC met deelnemers uit binnen- en buitenland concepten en methodologie van immaterieel erfgoed vanuit het perspectief van jongeren en de grote stad.
- 2 Birgit Meyer (2010) introduceert de term 'formatie' in plaats van gemeenschap om de nadruk op het dynamische vormende karakter van hedendaagse groepen te benadrukken.
- 3 Dit project en het werk van Imagine IC weerspiegelen een kijk op de eigen tijd langs lijnen van superdiversiteit (Vertovec 2007) en liquiditeit (Bauman 2007). *Panna's en Akka's* was tot 3 mei 2014 te zien bij Imagine IC in Amsterdam-Zuidoost; de expo gaat op reis.
- 4 www.imagineic.nl/collectie; de collectie wordt beheerd in samenwerking met Stadsarchief Amsterdam en Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid.